

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/133/2024
Identifikačné číslo spisu:	1220206577
Dátum vydania rozhodnutia:	09.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1220206577.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ Q. K., narodená XX. Q. XXXX, A., S. XX/XX, 2/ M. K., narodený XX. P. XXXX, A., S. XX/XX, obaja zastúpení: Mgr. Mag. Monika Korbášová, advokátka, so sídlom Bratislava, Nám. 1. mája 9, proti žalovaným: 1/ V. R. C., narodená XX. N. XXXX, A., F. XXXX/X, 2/ V. R. S., narodená XX. V. XXXX, A., A. XXXXX/XX E., obe zastúpené: Advokátska kancelária KZ partners, s. r. o., so sídlom Senec, Slnecná 4, IČO: 47 236 477, o zaplatenie 12.053,55 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (predtým Okresnom súde Bratislava II) pod sp. zn. B2-26C/45/2020, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2024 sp. zn. 16Co/49/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ sa náhrada trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV - ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo dňa 08. februára 2022 č.k. 26C/45/2020-236 zamietol žalobu žalobcov, ktorou sa títo domáhali od žalovaných 1/ a 2/ zaplatenia sumy 12.053,55 eura s príslušenstvom titulom odplaty za dielo, ktoré podľa dohody strán vykonali na pozemkoch, ktoré predali žalovaným. Súd prvej inštancie pri svojom rozhodnutí vychádzal z toho, že strany sporu uzatvorili zmiešanú zmluvu, ktorá obsahovala prvky kúpnej zmluvy aj zmluvy o dielo. Žalobcovia ňou žalovaným odpredali do podielového vlastníctva pozemky na stavbu rodinného domu a zaviazali sa na týchto pozemkoch vybudovať inžinierske siete a príjazdovú komunikáciu. Žalované sa na druhej strane zaviazali zaplatiť za dielo odplatu vo výške 1/3 nákladov, pričom táto nesmela presiahnuť 16.000 eur, pričom žalobcovia mali žalovaným riadne zdokladovať všetky výdavky a náklady, vrátane úhrady takto vzniknutých a účelne vynaložených nákladov a až následne (t.j. po preukázaní vyššie uvedeného) sa žalované zaviazali zaplatiť náklady (odplatu) do 30 dní odo dňa doručenia výzvy žalobcov. Právo na zaplatenie nákladov na vybudovanie diela sa tak odvíjalo od zdokladovania nákladov, teda splatnosť medzi stranami bola dohodnutá inak, v súlade s § 634 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa súdu žalobcovia nespĺnili svoju zmluvne dohodnutú povinnosť riadne žalovaným zdokladovať všetky výdavky

a náklady, vrátane úhrady takto vzniknutých a účelne vynaložených nákladov. V súpise vykonaných prác, ktorý predložili žalobcovia, sú uvedené jednotlivé položky, ktorých dôvodnosť nie je možné bez splnenia povinnosti žalobcov zdokladovať všetky výdavky a náklady, preskúmať. Nesplnenie tejto povinnosti podľa súdu nemožno sanovať v súdnom konaní výsluchom svedka, ktorý mal preukázať svojpomocné vykonanie prác, ani znaleckým posudkom, ktorý mal preukázať všeobecnú hodnotu diela a preto súd považoval za nehospodárne vykonávať dokazovanie svedeckou výpoveďou, keď žalobcovia neuviedli dostatočné skutkové tvrdenia a výsluchom svedka by ani nebolo možné preukázať, že žalobcovia si splnili zmluvnú povinnosť riadne zdokladovať náklady aj ich úhradu. Ďalej prvoinštančný súd uviedol, že skutočnosť, že žalované čiastočne plnili na náklady žalobcov na vykonanie diela neznamena sama o sebe uznanie zvyšku dlhu, zvlášť keď bezodkladne po doručení výzvy žalobcov zaslali žalované žalobcom odpoveď, v ktorej žiadali preukázanie splnenia povinností žalobcov. Preto súd žalobu žalobcov zamietol a o náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a konštatuje správnosť jeho dôvodov. Vo vzťahu k podstatným odvolacím tvrdeniam žalobcov uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, nakoľko súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol rozhodujúci skutkový stav, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery, tieto adekvátne vysvetlil, pričom s argumentami strán konania sa v odôvodnení rozhodnutia vysporiadal a v dostatočne primeranom rozsahu poukázal na všetky podstatné skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania, objasňujúce skutkový a právny základ jeho rozhodnutia. Ďalej uviedol, že medzi žalobcami a žalovanými bola uzatvorená zmluva o dielo, kde za vykonanie diela žalobcami bola dohodnutá odplata, k odovzdaniu ktorej nemalo dôjsť súčasne s odovzdaním diela, ale po splnení v zmluve dohodnutých podmienok. Žalobcovia síce tvrdili, že jedinou relevantnou podmienkou pre úhradu ceny diela zo strany žalovaných bolo doručenie výzvy žalobcov na jej úhradu, ale z obsahu zmluvy vyplynulo, že zmluvné strany splatnosť odplaty naviazali nielen na zaslanie výzvy žalobcov na úhradu ceny diela, ale aj na riadne zdokladovanie všetkých výdavkov a nákladov, vrátane zdokladovania ich úhrady. Z dotknutého článku Zmluvy jednoznačne vyplýva, že až po splnení podmienky zdokladovania nákladov a ich úhrady sa žalované zaviazali zaplatiť riadne zdokladované a účelne vynaložené náklady na základe výzvy žalobcov, preto neobstoja tvrdenia žalobcov, že povinnosť vyúčtovania mala význam len vo vzťahu k určeniu ceny diela. Odvolací súd sa tiež stotožnil so záverom prvoinštančného súdu, že skutočnosť, že žalované už zaplatili žalobcom 3.500 eur nemožno považovať za uznanie splnenia podmienok splatnosti ceny diela a to práve z dôvodu, že žalované následne listom žiadali o riadne zdokladovanie všetkých výdavkov a nákladov, vrátane ich úhrady. Aj keď nebolo sporné, že dielo bolo žalobcami vykonané, k čomu nepochybne museli vynaložiť náklady a za vykonanie diela im náleží odplata, na základe vyššie uvedeného, žalobcovia nepreukázali, že dohodnutú podmienku splatnosti ceny diela spočívajúcu v preukázaní vynaložených účelných nákladov a ich úhrady naplnili.

3. Rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP plným procesným úspechom žalovaných v odvolacom konaní.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie odôvodnené podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP a žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Na odôvodnenie uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolatelia uviedli, že sudy nižších inštancií vychádzali z toho, že sporným a podstatným pre rozhodnutie bolo, či si žalobcovia splnili povinnosť riadne zdokladovať výdavky a náklady na dielo. Vychádzali pritom z ustanovenia čl. V ods. 4 kúpnej zmluvy, ktoré ale vyložili svojvoľne na základe svojich domnienok bez použitia výkladových pravidiel v zmysle zákona. Podľa odvolacieho súdu boli potom aj dôvody čiastočnej úhrady

ceny diela zo strany žalovaných pre posúdenie veci bez právneho významu, hoci práve čiastočná úhrada logicky signalizovala, že žalobcovia si povinnosť zdokladovať náklady splnili, inak by žalované neplnili vôbec. Aj čiastočnú úhradu bolo pritom potrebné vykladať v súlade s § 35 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd uvedenú právnu normu ani formálne neuviedol v odôvodnení rozhodnutia, to znamená, nezaoberal sa tým, čo čiastočná úhrada obvykle znamená, ani neprihliadal na dobromyseľnosť žalobcov, hoci namietali, že po potvrdení súpisu prác a čiastočnej úhrade nemali dôvod pochybovať o tom, že žalované majú povinnosť vyúčtovania za splnenú. Splnenie svojej povinnosti žalobcovia preukazovali už uvedenou čiastočnou úhradou žalovanými a súpisom prác zo dňa 24. 11. 2017, ktorý za žalované prevzala a podpísala ich matka. Žalované nikdy účinne nepopreli tvrdenie žalobcov, že ich matka pri tomto úkone zastupovala, preto mal odvolací súd uvedenú skutočnosť považovať za nespornú. Súd prvej inštancie ale porušil právo žalobcov na rovnosť zbrání a kontradiktórnosť konania, keď mal v rozpore s § 151 CSP zastúpenie matkou za nepreukázané. Odvolací súd túto námietku bagatelizoval ako nepodstatnú. Zastúpenie žalovaných matkou bolo potrebné hodnotiť aj v kontexte čiastočnej úhrady a vyhlásení v súpise prác, t.j. „súhlasím s predloženým rozpočtom za vykonané práce a siete v A. na S. XX/C“ a „sumu 12.961,29 eura pošlem na bankový účet (..) na meno K. Q..“. Vzhľadom na uvedené, zastúpenie žalovaných ich matkou pri danom úkone nemohlo byť pre posúdenie nároku nepodstatné ako to vyhodnotil odvolací súd. Za skutkového stavu, kedy žalované súpis prác potvrdili a následne aj čiastkovo plnili, nemal súd vôbec dôvod skúmať, akým spôsobom bola povinnosť vyúčtovať náklady diela plnená. Sporným bolo, či si dovolatelia túto povinnosť splnili, a nie ako si ju splnili. Zo zmluvy nevyplývalo, čo budú strany považovať za „riadne zdokladované a účelne vynaložené náklady“, preto nebol ničím podložený záver, že žalovaným museli byť predložené faktúry, zmluvy o dielo a pokladničné bloky, a že súpisom prác táto povinnosť nebola splnená. Žalobcovia súdu uviedli, že okrem súpisu prác žiadnymi dokladmi nedisponujú, pretože povinnosť mali za splnenú a dielo bolo navyše sčasti vykonané svojpomocne, výmenou výkonov svedka J.. R. za iné výkony na stavbe diela, k čomu ho navrhli vypočítať. Súd prvej inštancie tento návrh zamietol, pritom v rozhodnutí dospel k záveru, že žalobcovia neuniesli dôkazné bremeno ohľadom skutočností, ku ktorým sa mal vyjadriť práve navrhnutý svedok. Zamietnutie návrhu na jeho výsluch bolo preto nedôvodné a bolo ním porušené právo žalobcov na spravodlivý proces. Ďalej dovolatelia namietali, že odvolací súd vyhodnotil zmluvnú povinnosť vyúčtovania nákladov z právneho hľadiska v podstate ako odkladaciu podmienku, pričom na relevantné právne ustanovenie § 36 Občianskeho zákonníka v rozhodnutí vôbec neodkazuje ani ho neuvádza. Použitie konkrétnej hmotnoprávnej normy musí z odôvodnenia rozhodnutia jasne vyplývať, inak rozhodnutie nezodpovedá požiadavke na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, na ktoré majú žalobcovia právo. Odvolací súd sa tiež vôbec nezaoberal aplikáciou § 634 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktorý žalobcovia poukazovali vzhľadom na to, že cena diela nebola dojednaná. V napadnutom rozhodnutí úplne abscentuje relevantné právne posúdenie ceny diela, čím odvolací súd porušil právo žalobcov na použitie relevantnej právnej normy v ich veci. Odvolací súd tak napadnutým rozhodnutím porušil právo žalobcov na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, kontradiktórnosť konania, na použitie relevantnej právnej normy, právo na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a právo na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti), teda svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať žalobcom ich procesné práva v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces.

6. Uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolatelia odôvodnili tým, že v spore namietali, že podľa ustálenej judikatúry je odplatnosť pojmovým znakom zmluvy o dielo, keď povinnosti zhotoviteľa vykonať dielo zodpovedá povinnosť objednávateľa zaplatiť mu za jeho vykonanie dojednanú cenu. Odvolací súd právne dôvodil, že i keď dielo bolo vykonané, čím žalobcom nepochybne vznikli náklady na jeho vykonanie a patrí im za to odplata, jej splatnosť si zmluvné strany dohodli inak, čo im umožňovalo ustanovenie § 634 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a zmluvné strany si dohodli podmienky, na ktoré bola podľa súdu naviazaná splatnosť ceny diela. Odvolací súd však podľa žalobcov uvedené zákonné ustanovenie vyložil v rozpore s odplatnou povahou zmluvy o dielo ako synalagmatického záväzku tak, že by cena diela po jeho dokončení ostala neuhradená. Z ustanovenia § 634 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zmluvné strany sa síce môžu dohodnúť o splatnosti ceny diela inak, ale v tom význame, že splatnosť môže byť dohodnutá na čas ešte pred dokončením diela, čo jasne

potvrďuje aj druhá veta. Odvolací súd aplikoval na vec izolovane len prvú vetu tohto ustanovenia bez ohľadu na odplatnú povahu zmluvy o dielo a na vzájomnosť záväzku, kedy povinnosti zhotoviteľa vykonať dielo zodpovedá povinnosť objednávateľa zaplatiť mu za jeho vykonanie odplatu. Odvolací súd sa právnym názorom, že záväzky zo zmluvy o dielo, konkrétne povinnosť zhotoviteľa vykonať dielo a povinnosť objednávateľa zaplatiť mu za jeho vykonanie dojednanú odplatu, nie sú synalagmatické, odklonil od konštantnej judikatúry dovolacieho súdu vyjadrenej v rozhodnutiach 1Cdo/235/2006 z 28. januára 2008, 4MOBdo/1/2007 z 22. októbra 2008, 4Cdo/164/2007 z 19. novembra 2008, 1MOBdo/6/2010 z 30. júna 2011, 5Cdo/242/2010 z 22. augusta 2012, a v dôsledku toho nesprávne interpretoval ustanovenie § 634 ods. 2 Občianskeho zákonníka tak, že splatnosť ceny diela mala po jeho dokončení závisieť od splnenia odkladacej podmienky. Chápanie povinnosti preukázať náklady žalovaným ako odkladacej podmienky aj vzhľadom na uvedené zákonné ustanovenie je nesprávna.

7. Žalované 1/ a 2/ sa k dovolaniu žalobcov nevyjadrili.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ a 2/ nie je prípustné.

9. Dovolatelia vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania v prvom rade z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (pozri rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 559/2018, sp. zn. III. ÚS 47/2019, alebo rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/140/2019, sp. zn. 4Cdo/120/2019 a pod.). Takýto nesprávny procesný postup súdu môže spočívať predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. V danom prípade videli dovolatelia naplnenie uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP v tom, že súdy nižších inštancií pri svojom rozhodovaní vyložili ustanovenia čl. V ods. 4 kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi stranami svojvoľne na základe svojich domnienok bez použitia výkladových pravidiel v zmysle zákona, nevyložili úkon čiastočného plnenia žalovaných v súlade s § 35 Občianskeho zákonníka, nevychádzali pri svojom rozhodovaní z nepopretých tvrdení žalobcov, že matka žalovaných žalované pri úkone prevzatia súpisu prác zastupovala, nevykonali navrhovaný výsluch svedka J.. R., ktorý mohol potvrdiť, že žalobcovia dielo vykonali časti svojpomocne a hoci zmluvnú povinnosť vyúčtovania nákladov z právneho hľadiska v podstate hodnotili ako odkladáciu podmienku neaplikovali pri rozhodovaní relevantné právne ustanovenie § 36 Občianskeho zákonníka a ani § 634 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktorý žalobcovia poukazovali vzhľadom na to, že cena diela nebola dojednaná.

12. Dovolatelia prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP teda odôvodňujú nesprávnym právnym

posúdením otázky výkladu ustanovení zmluvy uzatvorenej medzi stranami a úkonu čiastočného plnenia žalovaných a neaplikovaním ustanovení § 36 a § 634 ods. 1 Občianskeho zákonníka na zistený skutkový stav. K tomu dovolací súd uvádza, že pri posudzovaní existencie zmätočnostnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci túto vadu zmätočnosti nezakladá (R 24/2017); tento právny záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (I. ÚS 61/2019). Skutočnosť, že dovolatelia majú odlišný právny názor než konajúce súdy, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje nimi tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

13. Činnosť súdu, pri ktorej zistený skutkový stav podriaďuje pod skutkovú podstatu príslušnej právnej normy, na základe čoho dospieva k záveru, či sa právo prizná alebo neprizná, sa označuje ako právne posudzovanie veci. Samotným právnym posúdením veci ale nemohlo dôjsť k odňatiu možnosti strany konania pred súdom konať, lebo právnym posúdením veci sa mu neodnámali možnosti uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z tohto dôvodu boli otázky právneho posúdenia veci súdmi nižšej inštancie v doterajšej judikatúre najvyššieho súdu považované (len) za relevantný dovolací dôvod, ktorým bolo možné odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 421 ods. 1 CSP), ktorý však ale sám osebe nezakladal prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

14. Pokiaľ ide o dovolateľmi tvrdené procesné pochybenie súdov nižších inštancií, ktoré pri svojom rozhodovaní nevychádzali z nepopretých tvrdení žalobcov, že matka žalovaných žalované pri úkone prevzatia súpisu práv zastupovala, takéto procesné pochybenie dovolací súd z obsahu spisu nezistil. Súdy nižších inštancií konanie matky žalovaných pri prevzatí súpisu prác od žalobcov vzali do úvahy a posúdili ho v kontexte z ostatnými skutočnosťami zistenými vykonaným dokazovaním ako konanie bez príkazu podľa § 33 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktoré vzhľadom na obsah samotného úkonu (prevzatie súpisu prác) nemal ani relevanciu z hľadiska posúdenia dôvodnosti žaloby (tá bola zamietnutá na podklade záveru, že žalobcovia v rozpore so zmluvným dojednaním riadne nezdokladovali všetky výdavky a náklady, ktoré si uplatňovali ako cenu diela, čo bolo podmienkou splatnosti ceny diela).

15. Účinné nepopretie skutkových tvrdení protistrany má ten procesný následok, že konajúci súd tieto skutkové tvrdenia považuje za nesporné a pri rozhodovaní z nich vychádza (§ 151 CSP). Tento procesný inštitút však pre konajúci súd nezakladá povinnosť stotožniť sa s právnym posúdením nepopretej skutočnosti stranou sporu ani povinnosť prisúdiť nepopretej skutočnosti pri rozhodovaní taký význam ako jej prisudzuje strana sporu. Nepopreté skutkové tvrdenie zostáva stále len skutkovým tvrdením, ktoré musí konajúci súd posúdiť pri zisťovaní skutkového stavu veci podľa svojej úvahy, jednotlivo i vo vzájomnej súvislosti s inými skutočnosťami, ktoré v konaní zistil a s prihliadnutím na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP). Právne posúdenie takejto skutočnosti (v kontexte celého zisteného skutkového stavu veci) je potom celkom úlohou konajúceho súdu, pri ktorej nie je viazaný návrhmi, či domnienkami strán sporu (iura novit curia). Vo vyššie uvedenom procesnom postupe súdov nižších inštancií v predmetnej právnej veci preto dovolací súd nezistil žiadne porušenie procesných práv žalobcov.

16. Nakoniec podľa dovolacieho súdu obsah spisu nedáva podklad pre prijatie záveru, že súdy nižších inštancií svojím postupom, keď nevykonali dovolateľmi navrhovaný dôkaz - výsluch svedka J.. R., zaťažili konanie procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. Podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nevykonanie dôkazov navrhnutých účastníkom nie je v zásade postupom, ktorým súd odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom (napríklad R 37/1993, R 42/1993 a R 125/1999) a bolo by ho možné považovať za zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivý proces výnimočne vtedy, ak by záver konajúceho súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní (napríklad sp. zn. 7Cdo/205/2019). Strana sporu má procesné oprávnenie navrhovať dôkazy ale súd nemá povinnosť každý ňou navrhnutý dôkaz vykonať, musí však v

rozhodnutí vysvetliť, prečo ho nevykonával. Súd však môže nevyhovieť návrhu strany na vykonanie dokazovania len z dôvodu, že navrhnutý dôkaz: a) sa týka skutočnosti, ktorá je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, b) nie je spôsobilý overiť alebo vyvrátiť tvrdenú skutočnosť a c) je vzhľadom na nepochybné výsledky dokazovania vykonaného inými dôkazmi nadbytočný. Pokiaľ tieto dôvody nie sú dané, súd nevyhovením návrhu na vykonanie dokazovania koná spôsobom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, pretože znemožňuje takýmto svojím procesným postupom uplatňovanie procesných práv strany do tej miery, že porušuje jej právo na spravodlivý proces.

18. V danej veci dovolatelia v priebehu konania pred súdom prvej inštancie navrhli ako dôkaz výsluch svedka J.. R., ktorý mal dosvedčiť vykonanie prác žalobcami svojpomocne. Súd prvej inštancie tento dôkazný návrh nevykonával, čo vo svojom rozsudku odôvodnil tým, že žalobcovia v súvislosti s týmto dôkazným návrhom neuviedli dostatočné skutkové tvrdenia - ktoré práce mali vykonávať svojpomocne, ktoré by bolo možné svedeckou výpoveďou preukazovať a tiež tento dôkazný prostriedok nemohol nijako preukázať, že žalobcovia splnili svoju zmluvnú povinnosť riadne zdokladovať náklady na dielo a ich úhradu. Odvolací súd sa potom v odôvodnení svojho rozsudku stotožnil s tým, že tento návrh žalobcov na vykonanie dokazovania bol nehospodárny a nadbytočný, pretože nebolo preukázané naplnenie dohodnutých podmienok splatnosti ceny diela.

19. Podľa dovolacieho súdu súdy nižších inštancií nevykonanie dôkazu navrhovaného žalobcami odôvodnili procesne prípustnými relevantnými dôvodmi. Ak v konaní absentovali skutkové tvrdenia žalobcov o tom, ktoré práce zo súpisu, ktorými preukazovali cenu diela, boli vykonané svojpomocne, len ťažko možno prijať záver o tom, že výsluch svedka J.. R. bol spôsobilý overiť žalobcami tvrdenú skutočnosť. Dokazovaniu majú skutkové tvrdenia strán sporu predchádzať a nie naopak. Dokazovanie slúži na overenie alebo popretie skutkových tvrdení strán sporu a nie na to, aby z neho strany predtým nevyslovené skutkové tvrdenia vyvodzovali (pozri čl. 8 CSP, v zmysle ktorého sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť svoje tvrdenia dôkazmi). Na tomto mieste možno ešte dodať, že z návrhu na vykonanie dôkazu výsluchom svedka J.. R. (písomné podanie žalobcov súdu prvej inštancie označené ako „Replika“ zo dňa 05. 02. 2021) vyplýva, že svojpomocné práce nevykonával pre žalobcov svedok J.. R. ale tretie osoby („manžel žalobkyne vykonané inštalatérske práce uskutočnené pre známeho vymenil za plnenie na stavbe diela alebo materiál na vybudovanie diela“), a teda je otázne, ako by menovaný mohol svedčiť o svojpomocných prácach, keď ich sám nevykonával.

20. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcov v časti, v ktorej namietali vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, pretože takéto vady v konaní, ktoré predchádzali vydaniu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu zistené neboli.

21. Čo sa týka dovolateľmi namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 421 ods. 1 CSP) tu dovolací súd po preskúmaní veci zistil, že otázka formulovaná dovolateľmi nespĺňa kritériá dovolacieho prieskumu v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

22. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

23. Aby na základe dovolania podaného v zmysle § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne

odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

24. Dovolatelia v tejto veci namietali, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku splatnosti ceny diela, keď usúdil, že záväzky zo zmluvy o dielo, konkrétne povinnosť zhotoviteľa vykonať dielo a povinnosť objednávateľa zaplatiť mu za jeho vykonanie dojednanú odplatu, nie sú synalagmatické, a v dôsledku toho nesprávne interpretoval ustanovenie § 634 ods. 2 Občianskeho zákonníka tak, že splatnosť diela mala po jeho dokončení závisieť od splnenia odkladacej podmienky. Týmto právnym posúdením sa podľa dovolateľov odvolací súd odklonil od konštantnej judikatúry dovolacieho súdu vyjadrenej v rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/235/2006 z 28. januára 2008, sp. zn. 4MOBdo/1/2007 z 22. októbra 2008, sp. zn. 4Cdo/164/2007 z 19. novembra 2008, sp. zn. 1MOBdo/6/2010 z 30. júna 2011, sp. zn. 5Cdo/242/2010 z 22. augusta 2012.

25. Tu dovolací súd v prvom rade uvádza, že rozhodnutia sp. zn. 4MOBdo/1/2007 z 22. októbra 2008 a sp. zn. 1MOBdo/6/2010 z 30. júna 2011 sa týkajú obchodných záväzkov, v ktorých došlo k uzatvoreniu zmluvy o dielo podľa § 536 a nasl. Obchodného zákonníka, na rozdiel od tejto veci, v ktorej bol záväzkový vzťah medzi účastníkmi vzťahom občianskoprávnym a časť stranami uzatvorenej zmiešanej zmluvy bola posudzovaná ako zmluva o dielo podľa § 631 a nasl. Občianskeho zákonníka. Uvedené rozhodnutia dovolacieho súdu sa preto pre posúdenie prípadného odklonu právneho názoru odvolacieho súdu v tejto veci od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nehodia.

26. V ďalších rozhodnutiach, ktoré dovocatelia označili (sp. zn. 1Cdo/235/2006 z 28. januára 2008, sp. zn. 4Cdo/164/2007 z 19. novembra 2008 a sp. zn. 5Cdo/242/2010 z 22. augusta 2012) išlo síce o vzťahy občianskoprávne založené zmluvami o dielo uzatvorenými podľa § 631 a nasl. Občianskeho zákonníka ale z hľadiska skutkového stavu išlo o veci diametrálne odlišné od právnej veci dovolateľov. Vo veci sp. zn. 1Cdo/235/2006 išlo o zvýšenie ceny diela určenej podľa rozpočtu a vo veciach sp. zn. 4Cdo/164/2007 a sp. zn. 5Cdo/242/2010 o posúdenie povinnosti objednávateľa zaplatiť cenu diela, ak má vykonané dielo vady. K synalagmatickému charakteru zmluvy o dielo sa dovolací súd z týchto rozhodnutí vyjadril priamo len v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/235/2006, kde bez ďalšieho uviedol, že „zmluva o dielo patrí do skupiny konsenzuálnych kontraktov, zakladá synalagmatický záväzok (vykonať určité dielo - zaplatiť zaň), pre ktorý nie je predpísaná písomná forma“ a nepriamo v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/164/2007, kde uviedol, že „Zmluvou o dielo vzniká záväzkový právny vzťah, ktorého účelom je vyhotovenie diela za odplatu. Ide o dvojstranný právny úkon, v ktorom sa strana, ktorej bolo dielo zadané (zhotoviteľ diela) zaväzuje, že ho vykoná na vlastné nebezpečenstvo a druhá strana (objednávateľ diela) sa zaväzuje dielo prevziať a zaplatiť zaň zhotoviteľovi dojednanú cenu.“.

27. Obe uvedené konštatácie dovolacieho súdu vychádzajú z ustanovenia § 631 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje, že zmluvou o dielo zaväzuje sa objednávateľovi ten, komu bolo dielo zadané (zhotoviteľ diela), že ho za dojednanú cenu vykoná na svoje nebezpečenstvo. Ako väčšina zmlúv je aj zmluva o dielo obojstranne zaväzujúca. To znamená, že plnenie jednej zmluvnej strany je vo vzťahu vzájomnosti voči plneniu druhej zmluvnej strany. Veriteľ určitého subjektívneho práva je súčasne dlžníkom inej subjektívnej povinnosti a naopak, pričom ide o obligácie v rámci jedného záväzkového vzťahu. Ide teda o tzv. synalagmatický záväzkový vzťah, ale len o synalagmu genetickú, ktorá vyjadruje štandardnú vzájomnosť plnení účastníkov záväzkového vzťahu, ktorá je typická pre zmluvný systém ako taký. Popri genetickej synalagme rozoznáva ešte právna teória (viď Števček M. a kol., Občiansky zákonník II, Komentár, 2. vydanie, Praha: C. H. Beck, 2019) ešte synalagmu funkcionálnu, ktorá predstavuje užší pojem a jej podstatou je vzájomná podmienenosť plnení, ktorá je spojená s právom odmietnuť plniť vopred, resp. inak ako súčasne s inkasovaním protiplnenia „z ruky do ruky“. V takýchto prípadoch k plneniu oboch strán dochádza zároveň.

28. Z obsahu zmluvy je spravidla možné interpretačne vymedziť, či a ktoré plnenia majú byť poskytnuté

súčasne a navzájom (funkcionálna synalagma - napr. záväzok zaplatiť kúpnu cenu hnutelnej veci oproti prevzatíu predmetu kúpy, ktorý je typický pre maloobchodný spotrebiteľský predaj) alebo či k poskytnutiu plnenia síce prichádza navzájom ale neprichádza k nemu v rovnakom okamihu ale v rôznych časoch (genetická synalagma).

29. V danej veci odvolací súd na podklade obsahu zmluvy uzatvorenej medzi stranami sporu dospel k záveru, že záväzky strán z tejto zmluvy nemajú charakter vzájomne zaväzujúcich (v zmysle funkcionálnej synalagmy - poznámka dovolacieho súdu), pretože plnenie žalobcov (zhotovenie diela) ako zhotoviteľov diela nie je podmienené plnením žalovaných (zaplatenie dohodnutej ceny) ako objednávateľov, pretože podľa dojednania strán k zaplaceniu dohodnutej odplaty za dielo nemalo prísť pri jeho odovzdaní ale až po splnení dohodnutých podmienok (riadne zdokladovanie všetkých výdavkov a nákladov, vrátane zdokladovania ich úhrady). Odvolací súd tak pri svojom právnom posúdení veci nijako nepoprel, že práva a povinnosti strán zmluvy o dielo majú vzájomný charakter (v zmysle genetickej synalagmy), teda že zo zmluvy majú vzájomné povinnosti tak zhotoviteľ (zhotoviť dielo) ako aj objednávateľ (zaplatiť cenu diela). Len s ohľadom na obsah zmluvy uzatvorenej stranami dospel k záveru, že sa nejedná o vzájomnú podmienenosť, teda že povinnosť strany plniť je podmienená súčasným protiplnením druhej strany (funkcionálna synalagma). Dovolatelia tak pri svojej námietke nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom vychádzajú z nesprávnej premisy, že odvolací súd posúdil záväzkový vzťah strán sporu zo zmluvy o dielo ako nie vzájomný.

30. Rovnako nesprávna bola aj ďalšia premisa dovolateľov pri námietke nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, že podľa právneho posúdenia odvolacieho súdu splatnosť ceny diela mala po jeho dokončení závisieť od splnenia odkladacej podmienky.

31. V zmysle § 36 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka vznik, zmena alebo zánik práva či povinnosti možno viazať na splnenie podmienky, pričom podmienka je odkladacia, ak od jej splnenia závisí, či právne následky úkonu nastanú. Podmienka je teda náhodná zložka právneho úkonu. Právne následky právneho úkonu - t.j. vznik, zmena a zánik práv a povinností sa stávajú z vôle jeho účastníkov závislými od skutočnosti, ktorá je pre subjekty právneho úkonu neistá, pretože nevedia, či sa splní, alebo kedy sa splní (môže ísť o udalosť, iný právny úkon a podobne). Takúto podmienku právneho úkonu je však nutné odlišovať od podmienky ako označenia konkrétnej dohody zmluvných strán (zmluvná podmienka).

32. V predmetnej veci z obsahu zmluvy uzatvorenej stranami (čl. V ods. 3 a 4) vyplynulo, že objednávateľia (žalované) sa zaväzujú zhotoviteľom (žalobcovia) po splnení ich povinností riadne zdokladovať všetky výdavky a náklady, vrátane úhrady takto vzniknutých a účelne vynaložených nákladov, zaplatiť riadne zdokladované a účelne vynaložené náklady na zhotovenie diela do 30 dní odo dňa doručenia výzvy zhotoviteľov. Tieto zmluvné ustanovenia súdy nižších inštancií zhodne posúdili tak, že úhrada ceny diela zo strany objednávateľov bola podmienená zdokladovaním nákladov a ich úhrady zhotoviteľmi. Z takéhoto posúdenia jednoznačne vyplýva, že podmienky splatnosti ceny diela chápali konajúce súdy ako „klasické“ zmluvné podmienky upravujúce práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce z dojednania strán a nie ako odkladaciu podmienku v zmysle § 36 Občianskeho zákona, teda náhodnú skutočnosť, o ktorej strany nevedia či a kedy nastane a do času, kedy má byť podmienka splnená existuje stav neistoty, či právny úkon, ktorý je (už uzavretím) platný a pre účastníkov záväzný, nadobudne účinnosť. Z dôvodu takéhoto posúdenia preto ani konajúce súdy nijakým spôsobom neaplikovali ustanovenia § 36 Občianskeho zákonníka o podmienkach právneho úkonu a ani na ne nepoukazovali v odôvodnení svojich rozhodnutí. Aj v tomto ohľade boli preto premisy dovolacej námietky nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom nesprávne.

33. Dovolatelia tak pri nastolení právnej otázky, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odchýliť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, vychádzali z takých podstatných predpokladov (tvrdení), ktoré nie sú pravdivé, (prípadne neboli preukázané), čím sa stala nimi nastolená právna otázka nutne hypotetickou, a teda nešlo o otázku, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Preto aj v tejto časti bolo potrebné vyhodnotiť dovolanie žalobcov ako neprípustné, a to podľa § 447

písm. f) CSP.

34. Vzhľadom na uvedené závery najvyšší súd dovolanie žalobcov podľa § 447 písm. c), f) CSP odmietol v celom rozsahu ako neprípustné.

35. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.